

Sygn. akt I ACa 1141/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Zofia Kawińska-Szwed SO del. Joanna Naczyńska (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko J. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt II C 381/13

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz adwokata Ł. K. 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1141/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 września 2013r. Sąd Okręgowy w Katowicach utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty z weksła, wydany 11. marca 2013r., sygn. akt. II Nc 60/13, nakazujący pozwanym (...), sp. z o.o. w K. i J. K., aby zapłacili

solidarnie powodowi (...) 136.773,24 zł z ustawowymi odsetkami od 29 września 2012r. oraz 5.336,90zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, iż 28. sierpnia 2008r. pozwana spółka (...) zawarła z (...) SA umowę kredytu, na mocy której Bank postawił do dyspozycji pozwanej w okresie od 24 września 2008r. do 31 października 2008r. 152.000zł. Kwota ta została wykorzystana przez pozwaną na pokrycie zobowiązań względem kontrahentów. Zabezpieczeniem spłaty kredytu był weksel in blanco wystawiony przez pozwaną spółkę, a poręczony przez pozwanego J. K.. Zgodnie z deklaracją wekslową Bank miał prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu spółki (...) wobec banku, łącznie z odsetkami, prowizją i kosztami oraz opatrzyć go datą płatności według swego uznania, zawiadamiając wystawcę weksla o jego wypełnieniu najpóźniej na 7 dni przed terminem płatności. Pozwany J. K. wyraził zgodę na treść deklaracji wystawcy weksla. Umowa kredytu została wypowiedziana przez Bank 12 czerwca 2009r. 22. stycznia 2010r. wystawiony został przeciwko obu pozwanym bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), a postanowieniem Sądu Rejonowego w K. została nadana mu sądowa klauzula wykonalności, z ograniczeniem odpowiedzialności dłużników do kwoty 304.000zł, jako że do takiej kwoty pozwani poddali się egzekucji.

W piśmie, datowanym na 27 kwietnia 2011r., nadanym 29 kwietnia 2011r., pozwany J. K. złożył oświadczenie, iż uchyła się od skutków prawnych oświadczenia woli - poręczenia kredytu udzielonego pozwanemu (...), jako że przy jego udzieleniu został wprowadzony w błąd przez pracownicę banku, działającą wspólnie z przedstawiicielem spółki, co do wypłacalności spółki. 7 lutego 2012r. (...) SA w drodze indosu przeniósł na powoda weksel wypełniony na kwotę 136.773,24zł. Powód wezwał pozwanych do wykupu weksla, informując o terminie jego płatności - 28 września 2012r, a następnie, wobec braku zapłaty, wystąpił o wydanie przeciwko pozwanym nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla. Nakaz zapłaty został wydany w dniu 11 marca 2013r., uprawomocnił się w stosunku do pozwanej (...), sp. z o.o. w K., jako że został zaskarżony wyłącznie przez pozwanego J. K..

W toku postępowania wywołanego zarzutami od nakazu zapłaty, Sąd Okręgowy oddalił zgłoszone przez pozwanego wnioski dowodowe: o przesłuchanie świadka B. K., ponieważ okoliczność, która miała zostać wykazana tymi zeznaniami została wykazana dokumentami oraz o przesłuchanie świadka M. K. i przeprowadzenie dowodu z ksiąg rachunkowych pozwanej spółki, ponieważ okoliczność wprowadzenia pozwanego w błąd, gdyby nawet została potwierdzona, nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nadto Sąd oddalił wniosek o zwrócenie się do Prokuratury o udzielenie informacji o stanie sprawy 1Ds 119/12, a następnie o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania karnego, ponieważ wynik tego postępowania nie wpłynąłby w żaden sposób na odpowiedzialność poręczyciela. Nadto oddalił, jako spóźniony wniosek o zobowiązanie powoda do przedłożenia kompletnej dokumentacji związanej z nabyciem wierzytelności od Banku (...) SA, jako że nawet przyjęcie, iż powód nabył weksel w złej wierze, nie wpłynęłoby na rozstrzygnięcie.

Sąd Okręgowy, przyjął, iż powód nabył w drodze indosu weksel już wypełniony. Wynikało to z twierdzeń samego pozwanego, który oświadczył, iż bank informował go pismem z 13 sierpnia 2009r. o wypełnieniu weksla na kwotę dochodzoną pozwem, a nadto okazał to pismo wraz z załącznikiem w postaci kserokopii weksla. Stwierdził, iż w tej sytuacji zakres zarzutów, jakie przysługują dłużnikowi wobec wierzyciela wekslowego wyznacza art. 17 Prawa wekslowego, zatem dłużnik nie może skutecznie podnosić zarzutów opartych na stosunkach osobistych z wystawcą weksla lub poprzednimi posiadaczami weksla, w tym nie może powoływać się skutecznie na wady oświadczenia woli przy udzielaniu poręczenia. Nadto, Sąd Okręgowy stwierdził, iż podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia nie był zasadny ani w odniesieniu do roszczenia wekslowego - zgodnie z art. 70 Prawa wekslowego, ani też w odniesieniu do stosunku prawnego, w ramach którego doszło do wystawienia i wręczenia weksla, jako że wierzyciel pierwotny wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko dłużnikowi, ale i wystąpił do Sądu o nadanie temu tytułowi sądowej klauzuli wykonalności, która to czynność podjęta w kwietniu 2010r. przerwała bieg przedawnienia roszczeń z umowy o kredyt. Sąd Okręgowy podkreślił, iż gdyby możliwość powołania się przez pozwanego na wadę oświadczenia woli nie została wyłączona przez art. 17 Prawa wekslowego - podniesiony przez pozwanego zarzut nie byłby zasadny, jako że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 30 września 1996r. poręczyciel nie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli z powodu błędu wywołanego podstępnie przez dłużnika co do jego wypłacalności w dacie poręczenia, jako że odpowiedzialność poręczyciela ma charakter zobiektywizowany i jest oparta o zasadę ryzyka.

Udzielając poręczenia pozwany J. K. zagwarantował bowiem własnym majątkiem wypłacalność dłużnika głównego (...), sp. z o.o. Błąd na który powołuje się pozwany jeśli faktycznie miał miejsce (a budzi to wątpliwości, gdyż pozwany był współdziałalwcem w tej spółce) był błędem co do motywacji, a nie błędem co do treści czynności prawnej, co wyklucza uchylenie się od skutków czynności prawnej dokonanej pod wpływem błędu. Podsumowując, Sąd Okręgowy stwierdził, iż poręczenie udzielone przez pozwanego spełniało wymogi poręczenia wekslowego określone w art. 30 - 32 Prawa wekslowego. Pozwany podpisując weksel in blanco jako poręczyciel wekslowy działał w zamiarze udzielenia takiego poręczenia, które nie zawierało żadnych ograniczeń, tak w treści weksla, jak i w deklaracji wekslowej, poza tym, że odnosiło się do spłaty zaciągniętego przez dłużnika głównego kredytu. Zobowiązanie poręczyciela wekslowego ma charakter abstrakcyjny, a zatem niezależny od umowy łączącej ją z osobą za którą poręcza i od stosunku kauzalnego, łączącego ją z uprawnionym na podstawie weksla. Poręczyciel wekslowy odpowiada solidarnie z wystawcą weksla (art. 47 Prawa wekslowego). Konkluzje te legły u podstaw utrzymania w mocy nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym - z weksla.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany J. K., domagając się jego zmiany przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, a nadto zasądzenie zwrotu kosztów procesu za obie instancje. Zarzucił, iż wydając zaskarżony wyrok Sąd Okręgowy naruszył przepisy prawa materialnego, a to art. 86 §1 w zw. z art. 88 §1 k.c. przez uznanie, iż uchylenie się przez pozwanego od skutków poręczenia pod wpływem błędu było nieskuteczne, wywodząc tę nieskuteczność z przesłanek art. 84 k.c. oraz art. 17 Prawa wekslowego przez przyjęcie, iż zachodzą okoliczności uzasadniające stosowanie ochrony wierzyciela wekslowego, wynikające z tego przepisu, co doprowadziło do wyłączenia zarzutów subiektywnych pozwanego ze stosunków osobistych, łączących go z poprzednim posiadaczem weksla, a także do wyłączenia zarzutu o obiektywnego, jakim w ocenie apelującego jest powołanie się na podstęp. Apelujący wywodził, iż moc art. 17 Prawa wekslowego nie obejmuje zarzutu z art. 86 k.c. i podkreślał fakt, iż oświadczenie o uchyleniu się od skutków poręczenia zostało złożone pierwszemu posiadaczowi weksla, gdy weksel był jeszcze w jego posiadaniu. Pozwany podniósł także zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz błędne ustalenie stanu faktycznego w zakresie ustaleń dotyczących możliwości przeniesienia własności weksla niezupełnego w drodze indosu, uznania, iż indos nastąpił bezspornie po wypełnieniu weksla wystawionego przez pozwanego in blanco, skuteczności uchylenia się apelującego od skutków oświadczenia woli podjętego pod wpływem błędu wywołanego podstępnie oraz braku odniesienia się do twierdzeń pozwanego dotyczących się terminu płatności widniejącego na wekslu (brak wskazania tej daty w kserokopii weksla dołączonego do wezwania do zapłaty z 13.sierpnia 2008r. Nadto apelujący podniósł naruszenie art. 485§ 2 k.p.c. przez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla, którego prawdziwość i treść budzą wątpliwości oraz art. 493 k.p.c. przez nieuwzględnienie wniosku dowodowego i okoliczności nie powołanych w zarzutach od nakazu zapłaty. W uzasadnieniu apelacji wywodził, iż weksel w chwili indosu nie zawierał daty płatności, a nadto został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego. Wywodzili, iż rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jest trafne, a zarzuty apelacji bezzasadne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Sąd Okręgowy przeprowadził w sprawie prawidłowo postępowanie dowodowe, zasadnie pomijając dowody objęte prekluzją i zmierzające do wykazania okoliczności nieprzydatnych dla rozstrzygnięcia. W oparciu o wyniki tego postępowania poczynił trafne ustalenia faktyczne, w tym właściwie ustalił treść łączącego strony stosunku wekslowego, a następnie - wbrew wywodom apelacji - ustalenia te poddał trafnej subsumpcji prawnej.

W szczególności prawidłowo ocenił zasadność żądania pozwu w reżimie odpowiedzialności wekslowej. Z treści art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936r. Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz.U. z 2006r., nr 73, poz. 501 ze zm.) wynika, że ważność weksla wystawionego in blanco nie jest uzależniona od istnienia deklaracji wekslowej. Zatem zarówno brak deklaracji wekslowej, jak i niezgodne z deklaracją wypełnienie weksla in blanco nie ma wpływu na istnienie, czy zakres odpowiedzialności wekslowej. Niemniej powód dysponował deklaracją wekslową, a treść złożonego do akt oryginału weksla wykazywała, iż został on zgodnie z nią wypełniony i zawiera wszelkie elementy weksla.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dawał podstawy do przyjęcia, iż weksel w dacie jego nabycia przez powoda był już wypełniony. Wynikało to z wezwań do zapłaty, kierowanych do obu pozwanych, datowanych na 14 września 2012r. Okazana przez pozwanego na rozprawie 23 września 2013r. kserokopia weksla, dołączona do wcześniejszego wezwania do zapłaty weksla z 13 sierpnia 2009r. po pierwsze nie może być uznana za dokument, po wtóre nie wiadomo w jakiej dacie została sporządzona, a po trzecie - indos weksla miał miejsce dopiero 7 lutego 2012r. i nic nie wykazuje faktu, iż w tej dacie weksel nie był kompletnie wypełniony. Nadto podstawą podjęcia wiążących ustaleń był oryginał weksla, ten zaś zawiera datę płatności weksla - 28 września 2012r. Okoliczności te skutkowały prawidłowym zastosowaniem przez Sąd Okręgowy art. 17 Prawa wekslowego i przyjęciem, iż pozwany, jako poręczyciel wekslowy nie może przeciwstawić się żądaniu zapłaty z weksla, podnosząc zarzuty o charakterze subiektywnym, oparte na stosunku osobistym łączącym go z pierwotnym posiadaczem weksla, a zgodnie z przeważającym w doktrynie poglądem (A. Szpunar, Komentarz do Prawa wekslowego i Prawa czekowego, Warszawa 1994., s. 67, do zarzutów o charakterze subiektywnym zaliczyć należy powołanie się na podstęp, jako wadę woli poręczenia).

Niemniej, nawet pomijając ograniczenia wypływające z art. 17 Prawa wekslowego, powołanie się przez pozwanego na podstęp, polegający na wywołaniu u niego w dacie poręczenia błędnego przekonania o wypłacalności dłużnika głównego (której to okoliczności notabene Sąd w toku postępowania nie badał) nie mogłoby stanowić przesłanki egzo-neracyjnej, zwalniającej poręczyciela od odpowiedzialności względem powoda. Poręczyciel nie może bowiem skutecznie podnosić wobec posiadacza weksla, iż udzielił poręczenia wskutek podstępu osoby, za którą poręczył lub wystawcy weksla (I. Heropolitańska, Komentarz do ustawy Prawo wekslowe, uchwała SN z 30 września 1996r. III CZP 85/96, OSNC 1996/12/153; uchwała SN z 31 maja 1994r. III CZP 75/94, OSNC 1994/12/238), jako że istotą poręczenia nie jest świadczenie, lecz gwarancja, że poręczyciel wykona zobowiązanie gdyby dłużnik go nie wykonał. Odpowiedzialność poręczyciela, co trafnie podkreślił Sąd I instancji ma charakter zobiektywizowany i jest oparta na zasadzie ryzyka, które leży u podstaw stworzonego dla wierzyciela stanu zabezpieczenia. Zaś jej podstawę stanowi art. 32 Prawa wekslowego.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. - oddalił apelację, jako bezzasadną. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od pozwanego, jako strony przegrywającej na rzecz powoda 2.700zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego w stawce minimalnej, określonej w § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. 2013 r. poz. 490. Nadto, w oparciu o art. 29 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982r. Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz.U. z 2009r., nr 146, poz. 1188 ze zm.) przyznał pełnomocnikowi pozwanego, ustanowionemu z urzędu koszty nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w stawce minimalnej przewidzianej w § 6 pkt. 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 461), powiększonej o podatek od towarów i usług.